

پایش بازار

پویایی های بازار

۱- قیمت نفت از بالاترین مقدار خود از ژانویه ۲۰۲۰ یعنی ۶۷ دلار هم عبور کرده و به نزدیکی ۷۰ دلار هر بشکه رسید. نتیجه جلسه مجازی وزرای نفت و انرژی عضو ائتلاف اوپک پلاس و تصمیم آنها برای پایین نگه داشتن تولید برای ماه آوریل بازار نفت را به سمت قیمت جهش یافته رهنمون شد. قیمت نفت تگزاس اینترمدییت نیز از ۶۲ دلار به حدود ۶۷ دلار هر بشکه رسید. این به معنای سرازیر شدن سرمایه و امکانات برای راه اندازی تولید مجدد نفت شیل در ایالات متحده و کاناداست. قیمت هر دو نفت برنت و تگزاس ۴ درصد در روز پنجشنبه و جمعه بالا رفتند. قیمت گاز طبیعی در بازار هنری هاب مجدداً از ۳ دلار هر میلیون بی تی یو کمتر شده و ۲,۹ دلار رسید که نشانه ای از افزایش دما در نیمکره شمالی است. در همین حال روسیه و قزاقستان که از فصل زمستان به تدریج بیرون می آیند اجازه یافتند که کمی به تولید نفت خود اضافه نمایند. عربستان سعودی نیز مجدداً تعهد نمود که همان کاهش داوطلبانه یک میلیون بشکه ای تولید نفت را در آوریل نیز اجرا نماید. هندوستان اوپک را مورد خطاب قرار داده که تولید را بالا ببرد، چون ما نفت بیشتری با قیمت کمتر نیاز داریم.

تفسیر هفته

۲- انرژی یک موضوع مهم در اقتصاد و مدیریت جامعه است. اقتصاد و جامعه فعلی جهانی بر اساس سوخت های فسیلی بنا شده است. مصرف این گونه سوخت ها تاثیرات بزرگی بر محیط زیست از جمله تغییر اقلیم، آلودگی هوا و آب دارد. چند عامل از جمله: تکانه های شدید قیمت نفت و گاز، نگرانی در مورد امنیت انرژی در انتقال نفت و گاز از نقطه ای به نقطه دیگر، فقر انرژی برای بخشی از جمعیت جهان، و عدم دسترسی به انرژی برای بخشی دیگر بشر را واداشته تا در مورد گذار انرژی تفکر و اندیشه نماید. اما

گذار از سیستم سنتی انرژی مبتنی بر سوخت های فسیلی به سیستم پایدار انرژی یک چالش در سطح جهانی است. تا امروز بیشتر با پیشرفت تکنولوژی به یافتن هر چه بیشتر سوخت های فسیلی در اعماق زمین و دریاها می پرداختیم. اما اکنون ناچار هستیم که نوع دیگری بیندیشیم و به نوآوری و گسترش فنآوری بسنده نکرده، بلکه مسیر تولید و مصرف انرژی را کاملا تغییر دهیم. یعنی در موارد زیر تغییر و تحول همزمان انجام دهیم.

- منابع انرژی
- حامل های انرژی
- فنآوری ها
- نهادها
- سیاست گذاری ها
- متغیرهای اقتصادی
- مهارت ها
- هنجارها و تجربه های اجتماعی

در این مسیر و در کنار سیاست گذاری دولتها، اقتصاد بازار می تواند تسهیل کننده باشد. چرا که پیشرفت فنآوری و کاهش هزینه تولید در بازارهای رقابتی بهتر اتفاق می افتد. کاهش هزینه تولید از طریق اندازه تولید و تبعیت از اقتصاد معیار امکان پذیر است. در این گذار نباید به مسیر خاصی وابسته بوده و همچنین نباید در یک فنآوری محبوس ماند.

۳- گذار به معنای انتقال و تغییر ساختاری از یک سیستم اجتماعی-تکنیکی به سیستم دیگر در بخش انرژی در این دهه اهمیت خاصی یافته است. در دوره های گذشته نیز گذار انرژی اتفاق افتاده است. مثلا در مورد حمل و نقل می توان سخن گفت. در ابتدا در هزاران سال، بشر از نیروی باد برای حرکت دادن کشتی استفاده می کرد. با کشف نیروی بخار و استفاده از موتورهای بخاری حرکت کشتی ها سریعتر، دقیق تر و در مدت زمان کمتر میسر شد. اما نباید از یاد برد که گذار انرژی امری زمان بر و فرآیندی طولانی مدت بوده و یکباره اتفاق نمی افتد. در مورد گذار از کشتی های بادی به بخاری، توسعه روش های جدید و پیدا کردن مواد نو برای بدنه و موتور کشتی ها، بازارهای جدید، و بنادر مناسب بیش از یک قرن طول کشید. در خشکی در گذشته حمل نقل به وسیله چهارپایان صورت می گرفت. مشکلات حمل و نقل با اسب زیاد بود. از جمله تراکم آنها در نقاط خاصی از شهر و روستا، آلودگی ناشی از فضولات اسب، نگرانی در مورد بیماری، نبود ایمنی و هزینه زیاد. از آن پس روش های جدید حمل و نقل پدید آمدند. از جمله تراموای بخاری، تراموای برقی، دوچرخه، خودرو بخاری، خودرو برقی و خودرو بنزینی.

۴- دوچرخه یک سیستم متحرک با سلیقه کاربر یعنی انفرادی و منعطف بوده، کاربری های جدید داشته، و مسابقه و گردشگری خاص خودش را پیدا کرد. قواعد ترافیکی خاص خود یافته و برای حرکت دوچرخه

جاده های بهتر و بدون سنگلاخ ساخته شدند. تراموای برقی ادراک از خیابان را تغییر داده، سرعت بیشتر آن اجازه دسترسی به حومه شهرها و رفت و آمد به مناطق دورتر را امکان پذیر ساخته، و تا اوائل قرن بیستم وسیله حمل و نقل مسلط شد. اما با ساخت اتوموبیل وضعیت حمل و نقل تغییر کرد. گرچه خودرو برقی ابتدا محدود به بازارهای خاص و برای ثروتمندان بود، اما خودرو با موتور احتراق داخلی به تدریج در میان طبقه متوسط راه خود را باز نمود. در ۱۹۰۸ خودرو کارخانه فورد مدل T بر بازار مسلط شد و برای کسانی که مسافت های طولانی را می خواستند بپیمایند مانند تجار و پزشکان وسیله نقلیه ای متناسب گردید. تا ۱۹۲۰ خودرو بنزینی جایگزین دیگر وسائط نقلیه شده و دولت ها و شهرداری ها را مجبور کرد تا با تغییر اساسی در شهرها، جاده های عریض تر و جدیدتر بسازند.

۵- تغییرات در ذیل گذار انرژی در تعامل متقابل مابین بخش، رژیم و چشم انداز حاصل می شود. رژیم (Regime) به معنای شکل مشخصات و پیکربندی سیستم است. بخش (Niche) به معنای مشخصات سیستم اجتماعی-تکنیکی بدیل یا آلترناتیو بوده و چشم انداز (Landscape)، شامل عوامل اقتصاد کلان، و سیاست های کلی و روندهای ساختاری عمیق مانند روندهای دموگرافیکی، ارزشهای فرهنگی، و جنگ ها می شود.

۶- گذار انرژی یک فرآیند دراز مدت و چندلایه ایست. در گذشته هم اتفاق افتاده است. به دلیل تنوع در گذار، کارشناسان بدنبال آن هستند که مکانیزم ها، روش ها و زمان بندی ها را در بخش های مختلف فنآوری، کشورها، و قرن های گذشته پیدا نمایند. در گذار انرژی بصورت تاریخی ثروت عظیمی از اطلاعات ایجاد شده است. بخصوص در بخشهایی مانند اقتصاد، تاریخ، مطالعات اجتماعی-تکنیکی بیشتر باید کنکاش نمود. نهایتاً از گذارهای انرژی تاریخی می توان درسهایی برای گذار به انرژی های کم کربن پیدا نمود.

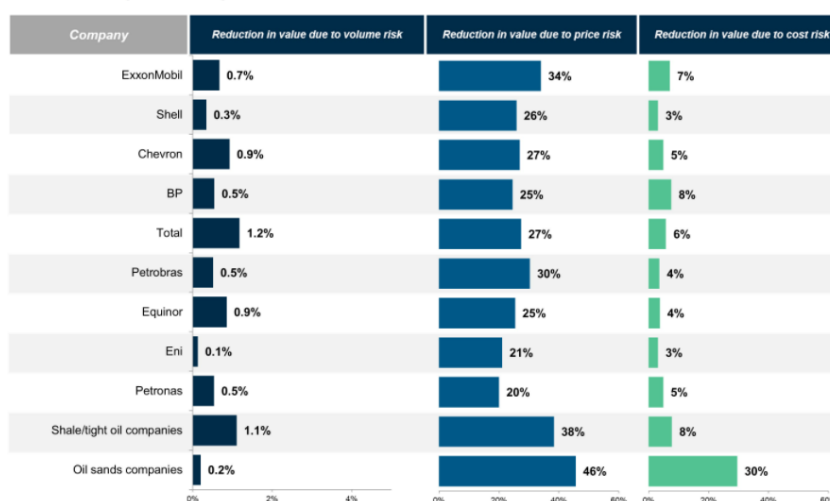
۷- هفت شرکت بزرگ اروپایی و یک شرکت آمریکایی یعنی شرکت های شل، بی پی، انی، اکوینر، گالپ، رپسول، توتال، و اکسیدنتال یک توافق نامه با شش اصل امضا نمودند. آنها یک بنیاد همکاری را برای گذار انرژی با یکدیگر بنا نهادند. اصل پنجم عبارتست از "بحران تغییر اقلیم نیازمند همکاری بی سابقه در میان شرکت های فعال در انرژی، دولت ها، سرمایه گذاران، و دیگر ذینفعان است". این شرکت ها در نظر دارند که برای مشارکت در تحقق اهداف توافق پاریس با تمرکز بر کاهش انتشار گازهای گلخانه ای، حبس و انبار نمودن کربن، و شفافیت فعالیت نمایند.

۸- در حالیکه مقدار ریسک حجم سرمایه های حبس شده در سرمایه گذاری های بزرگ عموماً کمتر از یک درصد است، با توجه به فراز و نشیب قیمت نفت، این مقدار در روزهای اخیر به ۳۰ درصد رسیده است. این یکی از تاثیرات متعدد گذار انرژی است. به نظر می رسد که ارزش خالص سرمایه های بنگاه های بزرگ فعال در انرژی فسیلی در حال کاهش است. این بدان معناست که این گونه شرکت ها دریافته اند که باید حوزه فعالیت خود را به سمت تولید حامل های انرژی همراه با گازهای گلخانه ای کمتر شیفت

داده و از سرمایه گذاری بیشتر در حوزه نفت و گاز و ذغال سنگ بپرهیزند. بنابراین کارشناسان ۳۰ تا ۴۰ درصد ارزش حال خالص این گونه شرکت ها در سبد متوسط در حالت ریسک قرار دارد. این گونه شرکت ها می دانند که در آینده نزدیک علاوه با پرداخت بهره مالکانه و مالیات، مالیات کربن نیز بر مطالبه دولت ها از آنان افزوده خواهد شد.

Value at risk for some of the peer group companies by risk type

Risk in terms of % of upstream portfolio's NPV

Source: Rystad Energy UCube

۹- اما در کوتاه مدت وضعیت بگونه دیگریست. بنابر نظر وودمکنزی اگر قیمت نفت در ۲۰۲۱ همچنان بالاتر از ۵۵ دلار هر بشکه باشد، هجوم سرمایه گذاری در بخش بالادستی نفت برای تولید بیشتر در پس از شیوع بیماری کوید-۱۹ بی سابقه خواهد بود. یک فرصت دیگر برای ایران!